

Handläggare
Elisabet Wallgren
Telefon: 08-50811659**Till**
Servicenämnden
2025-09-30

Remiss av handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter

Svar på remiss från Kommunstyrelsen, KS 2025/870

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter till stadens nämnder, bolag och flera föreningar och organisationer. Planen ska stärka arbetet och fungera som styrdokument för samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Handlingsplanen tillhör staden MR-program och beskriver för varje fokusområde inriktning, mål och exempel på arbetssätt.

Serviceförvaltningen anser att det är positivt med handlingsplaner för att stödja implementeringen av MR-programmet. Gällande handlingsplanens mål två med delmål är servicenämnden tillsammans med andra nämnder särskilt ansvarig. Kontaktcenter Stockholm kan informera om verksamheter i staden som har äldreomsorg och förskola på nationella minoritetsspråk och/eller med en kulturell inriktning. Kontaktcenter har flertalet medarbetare med språkkompetens inom olika språk och språkkunskaper är i regel en merit vid rekrytering. I dagsläget saknas en samlad översikt av medarbetares kunskaper i de nationella minoritetsspråken, i enlighet med handlingsplanens mål. Kontaktcenter Stockholm uppmanar medarbetare att dela sina språkkunskaper på intranätet. Däremot kan inga särskilda register föras eftersom det skulle bryta mot Dataskyddsförordningen. Förvaltningen ser positivt på samverkan för att stärka arbetet med minoritetsspråken. Ett konkret förslag är att skapa en ”språkkompetens-pool” eller en liknande lösning som gör det möjligt att använda språkresurser brett i staden. Avgörande är dock att en sådan lösning bygger på samtycke och frivillighet samt att den utformas så att den inte strider mot förordningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter till stadens samtliga nämnder och bolag samt flertalet föreningar och civilrättsorganisationer. Nämndens yttranden ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 24 oktober 2025. Handlingsplanen bifogas.

De nationella minoriteternas rättigheter följer av Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk som ger det offentliga ett särskilt ansvar att skydda de nationella minoriteternas språk och kultur samt möjliggöra delaktighet och inflytande i frågor som berör dem. FN har även antagit en deklaration om urfolks rättigheter som bland annat betonar urfolks rätt till självbestämmande.

Den nu remitterade handlingsplanen ska samla samt stärka arbetet nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter och är ett styrdokument som gäller för samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Handlingsplanen ersätter Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter (Dnr KS 2018/000069). Handlingsplanen är en av sex handlingsplaner som tillhör Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet) som tidigare remitterats nämnden för besvarande (Dnr SF 2024/444). Tidigare har nämnden även besvarat handlingsplan mot rasism (Dnr SF 2024/602).

Ärendet

I kommunfullmäktiges budget för 2025 anges att stadens arbete för att säkerställa de mänskliga rättigheterna, inklusive de nationella minoriteternas rättigheter, ska intensifieras. De nationella minoriteternas rättigheter ska stärkas genom ökad kunskap och praktisk handling samt i nära dialog med representanter för respektive minoritetsgrupp.

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samerna är också ett urfolk. De nationella minoriteterna och det samiska folket har särskilda rättigheter kopplat till bland annat språk och kultur samt delaktighet och inflytande i frågor som berör dem. Dessa rättigheter är fastställda både i svensk lag och i olika internationella överenskommelser.

Handlingsplanen för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter övergripande mål är: *Staden säkerställer att nationella*

minoriteter och urfolket samerna har full tillgång till sina rättigheter.

Handlingsplanen utgår från MR programmets tre fokusområden:

- Kunskap och information
- Velfärd och service
- Delaktighet och inflytande

För varje fokusområde beskrivs en förväntad inriktning av arbetet, fokusområdena samt mål och exempel på arbetssätt. Målen ska skapa en styrning och samtidigt en flexibilitet för nämnder och bolagsstyrelser att utifrån sina verksamhetsområden själva ta fram aktiviteter för att nå målen. Handlingsplanen beskriver även genomförande och ansvarsfördelning i staden samt för målen särskilt ansvariga nämnder.

Kunskap och information

Kunskap och information utgör grundförutsättningar för arbetet med att säkerställa nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter. Staden ser därför fortsatta behov av insatser för att säkerställa goda kunskaper om de nationella minoriteterna och urfolket samernas rättigheter och levnadsvillkor bland stadens medarbetare och för att sprida information till rättighetsbärarna om deras rättigheter.

Velfärd och service

De nationella minoriteterna har vissa särskilda rättigheter kopplat till språk och kultur som stadens verksamheter är skyldiga att tillgodose. Grunden är det allmännas skyldighet att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och att främja användningen av de nationella minoritetsspråken. Detta kräver både insatser som riktas direkt till minoriteterna, men även synliggörande insatser som riktas till allmänheten.

Staden genomför redan olika insatser för att främja och synliggöra de nationella minoriteternas språk och kultur. Dock efterfrågas regelbundet en ökad långsiktighet och ett närmare samarbete mellan staden och civilsamhället.

Staden särskilda skyldigheter kopplade till de nationella minoritetsspråken inom tre sektorer: förskola, äldreomsorg och ärendehandläggning. Stockholms stad ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska. Det innebär bland annat att enskilda enligt minoritetslagen har rätt att få viss service på finska, meänkieli och samiska. Med service avses här kontakt mellan

staden och enskilda i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdande för part.

Gällande mål två och delmålet: *Stadens verksamheter har kännedom om befintlig personal med språk och/eller kulturkompetens samt verkar för att stadens behov av språkkompetens tillgodoses*, är bland flera servicenämnden särskilt ansvarig. För att nå målet ska information ges om utbud och efterfrågan av verksamheter inom äldreomsorg och förskola på nationella minoritetsspråk eller med en kulturell inriktning med koppling till de nationella minoriteterna.

Delaktighet och inflytande

I stadens MR-program framgår att stadens verksamheter ska erbjuda stockholmare möjlighet till delaktighet och inflytande, särskilt grupper och personer som riskerar att lämnas utanför. Detta dels för att skapa tillit för det demokratiska systemet och stadens verksamheter, dels för att inkludera invånares kunskap och erfarenheter i utvecklingsarbetet.

De nationella minoriteterna och urfolket samernas rätt till delaktighet och inflytande är även fastställd i flera lagar och förordningar.

Staden har enligt minoritetslagen en skyldighet att ge de nationella minoriteterna möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som berör dem. Samtliga nämnder ansvarar för att identifiera och möta behov av samråd i frågor som särskilt berör de nationella minoriteterna. Samtliga nämnder ansvarar även för att genomföra konsultationer i ärenden med särskild betydelse för det samiska folket i enlighet med kraven i konsultationsordningen.

Ansvarsfördelning och uppföljning

Alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa att de nationella minoriteterna och urfolket samerna får sina rättigheter tillgodosedda. En central metod för genomförandet är att utveckla ett rättighetsbaserat arbetssätt.

Målen i handlingsplanen pekar på förflyttningar som staden förväntas göra. Varje resultatmål i handlingsplanen innehåller information om särskilt ansvariga nämnder och bolagsstyrelser och många mål kräver samverkan.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning av handlingsplanen. Samtliga stadsdelsnämnder, förskolenämnden, kulturnämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och äldre- och barnnämnden ska ha en kontaktperson för arbetet med nationella minoriteters rättigheter. I uppdraget ingår att ansvara för den lokala samordningen av statsbidraget för kommuner i förvaltningsområde

för finska, meänkieli och samiska samt att vid behov bistå kommunstyrelsen med information om nämndens minoritetspolitiska arbete. Nämnderna kan avgöra i vilken utsträckning som rollen som kontaktperson kan integreras i redan befintliga samordnarroller, exempelvis inom mänskliga rättigheter.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelning för verksamhetsstöd i samråd med verksamhetsområde Kontaktcenter Stockholm.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Serviceförvaltningen anser att det är positivt med handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter eftersom det konkretiserar arbetet för att nå målsättningen om att staden säkerställer att nationella minoriteter och urfolket samerna har full tillgång till sina rättigheter samt att handlingsplanen stödjer implementeringen av MR-programmet.

Förvaltningen instämmer i att mål skapar tydlighet och anser att det är bra att det finns en flexibilitet i att nämnder och att bolagsstyrelser skapar sina egna aktiviteter. Implementeringen kan dock stärkas ytterligare om införandet ges som budgetaktivitet i kommande budgeter för staden. Budgetaktiviteter ger förstärkta gemensamma styrsignalerna i vilket underlättar både styrning, uppföljning och tillämpning samt samverkan. För att få genomslag för handlingsplanerna, och MR-programmet, är det bra och strategiskt viktigt att kommunstyrelsen fortsatt har det övergripande ansvaret för samordning, stöd och uppföljning i implementeringen.

Gällande mål två och delmålet att ”stadens verksamheter har kännedom om befintlig personal med språk och/eller kulturkompetens samt verkar för att stadens behov av språkkompetens tillgodoses” är servicenämnden tillsammans med andra nämnder särskilt ansvarig. Kontaktcenter Stockholm kan informera om verksamheter i staden som har äldreomsorg och förskola på nationella minoritetsspråk och/eller med en kulturell inriktning. Kontaktcenter har flertalet medarbetare med språkkompetens inom olika språk och språkkunskaper är i regel en merit vid rekrytering. I dagsläget saknas en samlad översikt av medarbetares kunskaper i de nationella minoritetsspråken, i enlighet med handlingsplanens mål. Kontaktcenter Stockholm uppmanar medarbetare att dela sina språkkunskaper på intranätet. Däremot kan inga särskilda register föras eftersom det skulle bryta mot Dataskyddsförordningen. Förvaltningen ser positivt på samverkan för att stärka arbetet med minoritetsspråken och för att nå målsättningen. Ett konkret förslag är att skapa en ”språkkompetens-pool” eller en liknande lösning som gör det möjligt att använda

språkresurser brett i staden. Avgörande är dock att en sådan lösning bygger på samtycke och frivillighet från medarbetarna och att den utformas så att den inte strider mot förordningen.

Förvaltningen ser möjligheter att informationsdelande av statistik, analys och kännedom om invånarens behov med de förvaltningar och bolag som nyttjar servicenämndens tjänster kan utvecklas ytterligare. Det kan underlätta implementering och uppföljning av samtliga handlingsplaner som tillhör MR-programmet. Värt att notera är att serviceförvaltningen är en intäktsfinansierad verksamhet och eventuellt nytillkomna uppdrag bör hanteras inom ordinarie process för uppdrag och prislista som finns etablerad mellan kommunstyrelsen och servicenämnden.

Förvaltningen vill även föreslå att konkreta mätmetoder tas fram som kan användas i uppföljningen av handlingsplanerna hos förvaltningar och bolag. Mätningar skapar framdrift och kan användas för att säkerställa måluppfyllelse.

Charlotte Goliath
Förvaltningschef
Serviceförvaltningen

Bilaga

Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter 2030

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Charlotte Goliath, Förvaltningschef	2025-09-12